

Suomalaisen omistajuuden toimintaohjelma

Edistetään omistajuutta, rakennetaan tulevaisuutta

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	4
1. Suomalaisen omistajuuden toimintaohjelman lähtökohdat	6
2. Suomalaisen omistamisen merkitys – miksi omistajuutta kannattaa edistää?	6
2.1 Yhteiskunta tarvitsee yrityksiä ja niiden omistajia	6
2.2 Yhteiskunnan tulee kannustaa omistamaan ja ottamaan riskiä	8
2.3 Kaikkia omistajatyyppejä tarvitaan	9
2.4 Kotimaiset omistajat ovat arvokkaita	10
2.5 Kotitaloudet osakesäästäjiksi	11
2.6 Kasvuun tarvitaan omistajia	12
2.7 Pk-yritykset avainasemassa	13
3. Toimenpidesuositukset suomalaisen omistajuuden edistämiseksi	14
3.1 Kotitaloudet mukaan omistamaan osakkeita	16
3.2 Verotus kannustavaksi ja ennakoitavaksi	17
3.3 Kannustava kasvupolku	19
3.4 Toimivat rahoitusmarkkinat	20

Esipuhe

Me kaikki omistamme jotakin. Yhteistä omistuksillemme on, että pyrimme hyödyntämään niitä. Samalla huolehdimme omistuksistamme niin hyvin kuin osaamme, jotta saisimme hyötyä myös tulevaisuudessa. Omistajaksi tuleminen puolestaan on edellyttänyt meiltä taloudellista panosta.

Yritysten omistajat toimivat samalla tavalla. He pyrkivät vaikuttamaan siihen, että yritys kasvaa, vahvistuu ja voi hyvin, jotta he itsekin voisivat saada osansa sen kasvusta. Omistajat luovat yritykseensä vahvan toimintakulttuurin ja kasvun strategian, joiden toteutumista he myös valvovat. Omistajilla on pelissä yritykseen sijoittamansa rahat ja varallisuus, jotka he voivat myös kokonaan menettää. Yritysten omistajia motivoi myös vastuuntunto – yrityksen pitkän tähtäimen menestyksen edellytyksenä on toimiminen yrityksen ja sen sidosryhmien yhteisen edun mukaisesti.

Yritysten omistamisella on poikkeuksellisen suuri yhteiskunnallinen merkitys, koska se muodostaa hyvinvointimme perustan. Kun yritys menestyy, se voi luoda työpaikkoja ja maksaa työntekijöille palkkaa sekä tuottaa verotuloja. Kun omistaja menestyy, valtio saa jälleen verotuloja, ja omistaja puolestaan voi panostaa yrityksen uusiin kasvuhankkeisiin tai uusiin yrityksiin taikka käyttää rahaa kulutukseen. Näin yrityksen ja sen omistajan menestys laittaa rahan kiertoon taloudessa ja tuottaa lisää hyvinvointia.

Suomen ongelmana on alhainen työllisyys, joka uhkaa nykyisten hyvinvointipalveluidemme rahoitusta. Yrityksemme toimivat entistäkin kovemmassa kansainvälisessä kilpailussa. Samaan aikaan EK:n kyselyjen mukaan omistajuuden arvostus ja vetovoima koetaan alhaiseksi. Tämä on ongelma, jonka ratkaisemiseksi on syytä käydä rakentavaa keskustelua omistajuuden merkityksestä ja toteuttaa toimenpiteitä omistajuuden vahvistamiseksi. Tulevaisuuden hyvinvointimme edellyttää, että yritysten omistaminen on mielekästä ja palkitsevaa. Ilman omistajia ei ole yrityksiä eikä hyvinvointia.

Erikseen on syytä nostaa esiin kotitalouksien osakesäästämisessä oleva potentiaali. Osakesäästämisen lisääntyminen mahdollistaa yritysten laajemman kotimaisen omistajapohjan. Pienikin säännöllinen säästäminen lisää kotitalouksien vaurastumismahdollisuuksia ja samalla osallisuutta yritysten toimintaan. Kaikki voittavat.

Uskon vahvasti siihen, että panostaminen kotimaisen omistajuuden vahvistamiseen varmistaa Suomen menestyksen myös tulevaisuudessa. Tässä raportissa esitetyt toimenpide-ehdotukset konkretisoivat tarvittavien toimien kovaa ydintä. Ne tulisi toteuttaa mahdollisimman pian ja viimeistään 2019 alkavalla hallituskaudella. Omistajuus on moniulotteinen kokonaisuus ja sitä voidaan näiden toimien lisäksi edistää monilla muillakin tavoin. Olennaista on, että yhteiskunnallinen ilmapiiri Suomessa on mahdollisimman kannustava ja myönteinen omistajuudelle.

Haluan kiittää työryhmäämme arvokkaasta panoksesta suomalaisen omistajuuden edistämiseen sekä käymistämme antoisista keskusteluista!

Helsingissä 21.9.2017

Kari Jussi Aho

Hallituksen puheenjohtaja, Rukakeskus Oy/Pyhätunturi Oy
Toimintaohjelmaa valmistelleen työryhmän puheenjohtaja
EK:n Yrittäjävaltuuskunnan puheenjohtaja

Tiivistelmä

Miksi suomalaista omistajuutta kannattaa edistää?

Menestyvät omistajat ja yrittäjät ovat Suomen parhaita talousasiantuntijoita. Tarjoamalla yritystoiminnassa tarvittavia pääomia ja ohjaamalla liiketoimintaa he luovat Suomeen kasvua, työpaikkoja ja verotuloja.

Suomen tilanne on kuitenkin vaikea. Takana on talouskasvun menetetty vuosikymmen, lähivuosien näkymät ovat hauraat ja työllisyysaste on liian alhainen. Suomi tarvitsee merkittävästi nykyistä vahvempaa kasvua ja rohkeampaa uudistumista pärjätäkseen tulevaisuudessa ja mahdollistaakseen hyvinvointimme.

Omistajuus luo Suomelle polun valoisampaan tulevaisuuteen – edellyttäen, että yritysten omistaminen on houkutteleva ja kannustava vaihtoehto. Omistajuuden perustana on toimintaympäristö, joka kannustaa investointeihin, työllistämiseen ja yrittämiseen.

Omistajuutta kannattaa edistää laajasti. Omistajat tuovat yrityksiin tarvittavaa osaamista. Erilaisten

omistajien olemassaolo on positiivinen voimavara, joka lisää yritysten rahoitusmahdollisuuksia sekä tehostaa pääomamarkkinoiden toimintaa. Kun myös kotitaloudet tulevat aktiivisemmin mukaan omistamaan yrityksiä, voivat yksilöt, yritykset ja yhteiskunta yhdessä vaurastua ja nostaa elintasoaan.

Suomi tarvitsee sekä kotimaista että ulkomaista pääomaa. Kotimainen omistaja on pitkäjänteisempi, maksaa verot Suomeen sekä investoi todennäköisemmin osaamiseen ja toimintaan Suomessa. Ulkomainen omistaja puolestaan tuo Suomeen paitsi pääomaa, myös arvokasta kansainvälistä osaamista ja verkostoja.

Yritysten toimintaedellytyksiä parannetaan myös poistamalla kasvun kynnyksiä, lisäämällä työmarkkinoiden joustoja ja huolehtimalla toimintaympäristön ennakoitavuudesta. Avainasemassa on pienten ja keski suurten yritysten kyky kasvaa, kansainvälistyä ja luoda uusia työpaikkoja.

Toimenpide-ehdotukset omistajuuden kannustamiseksi

Tutustu toimenpide-ehdotuksiin tarkemmin sivulla 14.

1. Suomalaisen omistajuuden toimintaohjelman lähtökohdat

Omistajuuden yhteiskunnallista merkitystä ei ole Suomessa vielä riittävästi noteerattu. Hyvinvointimme ylläpitämiseksi ja globaalissa kilpailussa pärjätäkseen Suomi kuitenkin tarvitsee kasvua ja uudistumista enemmän kuin koskaan aiemmin. Siksi tulevaisuuden menestys ja hyvinvointi edellyttävät myös vahvaa omistajuutta.

Suomalaisen omistajuuden lisäämiseksi ja vahvistamiseksi EK kokosi erilaisia omistajia, yrittäjiä ja sidosryhmiä edustavan työryhmän. Sen valmistelemat toimenpidesuosituksen on koottu tähän dokumenttiin Suomalaisen omistajuuden toimintaohjelmaksi.

Tavoitteena on herättää laajempaa yhteiskunnallista keskustelua suomalaisesta omistajuudesta. Haluamme tuoda teeman keskusteluun myös puolueiden eduskuntavaaliohjelmien sekä vuonna 2019 alkavan hallituskauden hallitusohjelman valmisteluun.

Työryhmän puheenjohtajana toimi EK:n Yrittäjävaltuuskunnan puheenjohtaja **Kari Jussi Aho**, sen jäseninä toimivat **Marika af Enehjelm, Jouni Hakala, Ilpo Kokkila, Sari Lounasmeri, Erkki K. Mäkinen, Timo Ritakallio** ja **Petri Rouvinen** sekä asiantuntija-jäsenenä **Pentti Pikkarainen**. Työryhmän sihteerinä toimi **Tommi Toivola**.

2. Suomalaisen omistamisen merkitys – miksi omistajuutta kannattaa edistää?

2.1 Yhteiskunta tarvitsee yrityksiä ja niiden omistajia

Yritykset maksavat työntekijöiden palkat ja synnyttävät verotulot, jotka mahdollistavat hyvinvointivaltion toiminnan ja julkisen sektorin. Hyvin toimivalla julkisella sektorilla on positiivinen rooli myös yritysten menestyksen kannalta. Verotulot muodostuvat, kun yritysten työllistämät työntekijät maksavat palkastaan veroa, yritys maksaa tuloksestaan veroa ja omistaja maksaa saamastaan osingosta veroa. Lisäksi yritysten tuottamien tuotteiden ostajat ja palveluiden käyttäjät maksavat arvonlisäveroa. Uudet, verotuloja tuottavat työpaikat syntyvät yrityksiin eli yksityiselle sektorille – näin siksi, että julkisen sektorin työpaikat puolestaan täytyy ensin rahoittaa verovaroin.

Työntekijöiden toimeentulo perustuu verojen jälkeen käyttöön jäävään nettopalkkaan. Työn kokonaisverotus muodostuu valtion tuloverosta, kunnallis- ja kirkollisverosta ja pakollisista sosiaalivakuutusmaksuista, joita kerätään sekä työntekijöiltä että työnantajilta. Yksinkertaistettu peukalosääntö on, että jokaista työntekijän verojen ja maksujen jälkeen ansaitsemaa euroa kohti työnantajayritys on maksanut kolme euroa (huomioiden nettopalkan lisäksi ennakonpidätykset sekä sosiaalivakuutusmaksut)¹. Työnantajan kustannusrasite on siis kolminkertainen verrattuna työntekijän käteen saamaan nettopalkkaan.

¹) Ennakonpidätysten ja sosiaalivakuutusmaksujen tilittämisen lisäksi yritykset huolehtivat ulosottomaksujen ja sopimusperusteisten maksujen kuten ay-jäsenmaksujen tilittämisestä.

”Yritykset maksavat työntekijöiden palkat ja synnyttävät verotulot.

Omistajien rooli voidaan kiteyttää kahteen keskeiseen tehtävään, jotka ovat rahoitus ja omistajaohjaus:

1. Omistaja antaa yrityksen käyttöön sen tarvitsemaa pääomaa. Korvauksena omistaja odottaa saavansa tuottoa. Omistaja ei kuitenkaan saa takeita tai vakuuksia tuoton saamisesta eikä edes pääoman takaisin saamisesta.
 - Omistajan antama rahoitus on oman pääoman ehtoista. Omistaja ottaa korkeampaa riskiä kuin velkarahoittaja. Lainan antaja ei tyypillisesti edes sijoita hankkeeseen, jonka takaisinmaksu on epävarmaa.
 - Omistajalta tulevaa rahoitusta tarvitaan käytännössä aina korkeamman riskin hankkeisiin eli esimerkiksi yritystoiminnan käynnistämiseen tai merkittäviin laajennuksiin ja investointeihin.
2. Omistajaohjaus tarkoittaa omistajan osallistumista ja vastuunkantoa yritystä koskevassa päätöksenteossa. Omistaja tuo yritykseen tahdon menestyä, kasvaa ja työllistää.
 - Omistaja antaa osaamisensa ja näkemyksensä yrityksen käyttöön. Omistaja on mukana, kun yritys konkreettisesti päättää toimintansa laajuudesta ja suuntaamisesta, esimerkiksi kansainvälistymisestä tai muista uusista hankkeista ja investoinneista, jotka luovat uusia työpaikkoja.

Suomalaisen omistajuuden toimintaohjelmassa päähuomio kohdistuu osakeyhtiömuotoisiin yrityksiin. On kuitenkin tärkeää, että omistajuutta ja yrittäjyyttä kannustetaan laajasti, ja että kohtelu on neutraalia yritysmuodosta riippumatta.

2.2 Yhteiskunnan tulee kannustaa omistamaan ja ottamaan riskiä

Viime kädessä rahoituksen ja omistajaohjauksen merkitys konkretisoituu sen kautta, että yritys voi toimia, kasvaa, investoida ja luoda työpaikkoja. Ja työpaikat luovat kansakunnan hyvinvoinnin perustan. Menestyvät omistajat ja yrittäjät ovat Suomen parhaita talousasiantuntijoita.

Jotta tämä yhtälö toimii, on omistamisen oltava omistajan näkökulmasta kannattavaa. Yrityksen omistamisen kanssa kilpailee paljon vaihtoehtoisia sijoituskohteita. Jos yrityksen omistaja saa vastaavan tuoton helpommin tai kannustavammin muualta, esimerkiksi vuokratuoton muodossa, ei yrityksen omistaminen ole kannattavaa. Tällöin puuttuvat edellytykset myös yritystoiminnalta ja työllistämiseltä.

Omistajan ja yrittäjän riskinotolle on siis annettava sille kuuluva tunnustus, mikäli Suomeen halutaan kasvua ja työpaikkoja. Toimintaympäristöä tulee

uudistaa siten, että se kannustaa omistamiseen ja terveeseen riskinottoon sekä kannustaa yrityksiä kasvamaan. Yhtä tärkeää on kehittää yhteiskunnallista ilmapiiriä ja asenteita omistamista arvostavaan suuntaan.

Verrokkimaiden esimerkit rohkaisevat panostamaan omistajuuteen ja asennoitumaan siihen positiivisesti. Ruotsi tunnetaan monista kasvullisista omistajista, jotka ovat kehittäneet yrityksiä pitkäjänteisesti ja vaurastuttaneet koko kansantaloutta, mikä puolestaan on mahdollistanut pitkälle kehittyneen osakesäästämisen kulttuurin. Saksan menestyksen taustalla puolestaan on elinvoimainen keskikokoisten yritysten joukko (ns. Mittelstand).

2.3 Kaikkia omistajatyyppejä tarvitaan

Omistajia voidaan luokitella eri tavoin. Eroja on siinä, kuinka paljon eri omistajat rahoittavat yritystä tai kuinka aktiivisesti ne osallistuvat yrityksen toimintaan ja päätöksentekoon.

- **Omistajayrittäjä** on tyypillisesti yrityksen perustaja, jolla on pelissä hänen koko varallisuutensa. Omistajayrittäjä osallistuu keskeisesti yrityksen päätöksentekoon. Omistajayrittäjän kohdalla korostuvat henkilökohtainen työpanos, aktiivinen osallistuminen ja kasvollinen päätöksenteko – eli yrittäjäyys.
- **Perheyrittäjä** on omistajayrittäjä yrityksessä, jossa omistajia ovat perheenjäsenet tai läheiset sukulaiset yhdessä.
- **Instituutiosijoittajalla**, kuten eläkeyhtiöllä, korostuu pääoman tarjoaminen. Aktiivinen osallistuminen yrityksen hallintoon vaihtelee instituutiosijoittajasta riippuen.
- **Osakesäästäjät ovat kotitalouksia**, jotka säästävät osakkeisiin ja tarjoavat yrityksen käyttöön riskipääomaa. Osakesäästäjät voivat osallistua esimerkiksi yhtiökokoukseen, mutta vaikuttavat harvemmin yhtiökokouksen ulkopuolella suoraan yrityksen hallintoon. Osakesäästäminen voi tapahtua myös osakerahastojen kautta.
- **Pääomasijoittaja** tuo yritykseen sekä pääomaa että osaamista luodakseen kasvun kautta aktiivisesti omistaja-arvoa.
- **Bisnesenkeli** on yksityishenkilö, joka toimii pääomasijoittajana. Bisnesenkelin toiminnassa korostuu sijoittajan henkilökohtainen kokemus ja osaaminen, joiden perusteella tämä vaikuttaa aktiivisesti yrityksen kehittämiseen.

Lisäksi voidaan puhua esimerkiksi enemmistö- tai vähemmistöomistajista, jolloin painotetaan omistajan mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon.

Kaikkia omistajatyyppejä tarvitaan. Erilaisilla omistajilla on toisiaan täydentävää osaamista, riskinottokykyä ja näkökulmaa omistamiseen. Tämä lisää yritysten mahdollisuuksia saada riskirahoitusta sekä erilaista osaamista yrityksen elinkaaren eri vaiheissa. Myös pääomamarkkinat toimivat sitä tehokkaammin, mitä enemmän niillä on toimijoita.

Valtion ei ole lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaista omistaa avoimilla markkinoilla toimivia yhtiöitä. Valtion merkitys omistajana ja sijoittajana on Suomessa kuitenkin historiallisen kehityksen tuloksena huomattavan suuri. Suomella on vain vähän yksityisiä varallisuuskeskittymiä ja olemme kansainvälisesti tarkasteltuna pääomaköyhä maa. Valtion merkittävä omistajarooli korostaakin sen vaikutusmahdollisuutta ja vastuuta omistamisen rakenteellisten edellytysten lisäämisessä ja toimintatapoja koskevan esimerkin näyttämisessä. Se myös mahdollistaa valtion omistusten hyödyntämisen taloudellisesti eri tavoin.

” Erilaisilla omistajilla on toisiaan täydentävää osaamista, riskinottokykyä ja näkökulmaa omistamiseen.

2.4 Kotimaiset omistajat ovat arvokkaita

”Kotimainen omistaja toimii todennäköisesti pitkäjänteisemmin myös vaikeina aikoina.

Kotimaisen omistajuuden merkitys on monella tavalla myönteinen asia. Suomalaisella omistajalla on tyypillisesti paremmat tiedot Suomessa toimivan yrityksen toimintaympäristöstä ja -edellytyksistä. Tämän vuoksi hänellä on suurempi todennäköisyys tehdä Suomen kannalta myönteisiä päätöksiä: investoida kotimaahan, panostaa täällä tehtävään tuotekehitykseen ja innovaatiotoimintaan, vahvistaa tärkeitä osaamista sekä luoda työpaikkoja nimenomaan Suomessa.

Kotimainen omistaja toimii todennäköisesti pitkäjänteisemmin myös vaikeina aikoina. Hän voi olla motivoituneempi hakemaan ratkaisua, joka turvaisi toiminnan jatkuvuutta Suomessa. Jos Suomi olisi pelkkä tytäryhtiötalous, tuotettu lisäarvo valuisi suurelta osin ulkomaille ja Suomeen maksettavat verotulot jäisivät pienemmiksi.

Kotimaisen omistamisen korostaminen ei kuitenkaan tarkoita vastakkainasettelua suhteessa ulkomaiseen omistajuuteen. Molempia tarvitaan, jotta Suomeen saataisiin riittävästi pääomia, osaamista ja verkostoja yritysten erilaisiin tarpeisiin. Ne myös tukevat toisiaan: kotimainen omistajuus on tärkeää ulkomaisten sijoittajien houkuttelemiseksi Suomeen.

2.5 Kotitaloudet osakesäästäjiksi

” Kotitalouksien positiivinen vaikutus omistajina heijastuu jo nyt laajalle yhteiskunnassa.

Kotitalouksien positiivinen vaikutus omistajina heijastuu jo nyt laajalle yhteiskunnassa. On tärkeää madaltaa kynnystä entisestään, jotta suomalaisten varallisuus saataisiin kasvamaan koko kansantalouden yhteiseksi hyväksi. Näin sekä yksityishenkilöt, yritykset että yhteiskunta voivat vaurastua ja nostaa elintasoaan.

Yksilötasolla omistaminen tarjoaa mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta taloudesta, varautua tulevaisuuteen, kartuttaa varallisuuttaan ja antaa aktiivinen panos yritystoimintaan. Samalla talouden lainalaisuudet konkretisoituvat ja mielenkiinto taloutta ja yritystoimintaa kohtaan kasvaa. Omistajalla on myös mahdollisuus vaikuttaa yrityksen toimintaan ja sen tulevaan suuntaamiseen.

Säästämällä osakkeisiin säännöllisesti 100 euroa kuussa voi säästöjen arvo olla 20 vuoden kuluttua yli 54 000 euroa.² Jos säästämisaika olisikin 30 vuotta säästöjen arvo voisi olla jo lähes 130 000 euroa ja vastaavasti 40 vuodessa yli 280 000 euroa. Esimerkkilaskelma osoittaa kuinka myös tavallisella työssä käyvällä suomalaisella on mahdollisuus vaurastua lähes päivittäisen kahvikupin hinnalla.

Kotitaloudet tuovat myös tärkeän lisän pörssin aktiviteettiin ja rahoitusmarkkinoiden monipuolisuuteen.

²⁾ Sijoitettu pääoma 24 000 euroa on siis tuottanut yli 30 000 euroa. Laskelmassa osakemarkkinoiden pitkän aikavälin tuottona on käytetty 7,5 prosentin vuotuista tuottoa (sisältäen saadut osingot ja arvonnousun). Kuluja ei ole huomioitu.

2.6 Kasvuun tarvitaan omistajia

Suomen julkisen talouden tilanne on edelleen huolestuttava. Tehdyistä säästöistä ja veronkorotuksista huolimatta velkaantuminen on sitkeää. Kehitys on kestävämmällä uralla erityisesti pitkällä aikavälillä, kun väestön ikääntymiseen liittyvät menot kasvavat.

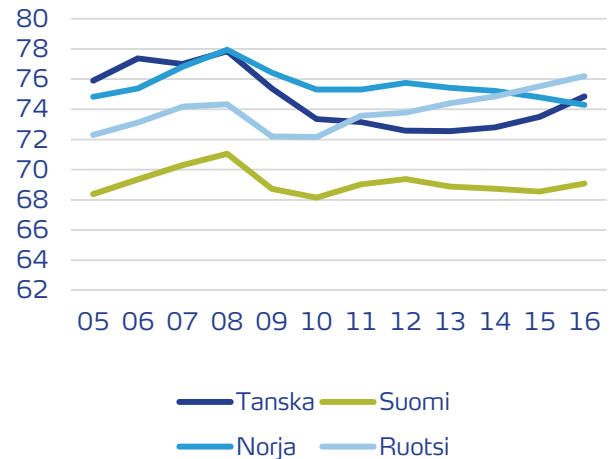
Suomen ongelmien keskeinen syy on pitkäaikainen hidas kasvu sekä matala työllisyys. Finanssikriisin jälkeisestä kuopasta ei ole vielä toivuttu, ja viimeaikaisesta kasvukäänteestä huolimatta ero esimerkiksi Ruotsiin kasvaa koko ajan. Suomen työllisyysaste on yli 5 prosenttiyksikköä muita Pohjoismaita jäljessä, eikä lähivuosille ennustettu talouskasvu riitä tasapainottamaan julkista taloutta.

Kasvua ja työllisyysasteen nousua tukevat laajat rakenteelliset uudistukset ovat helpoin keino kääntää kehitys. Esimerkiksi työllisyysasteen nousu muiden Pohjoismaiden tasolle yli puolittaisi Suomen julkisen talouden rakenteellisen kestävyysvajeen.

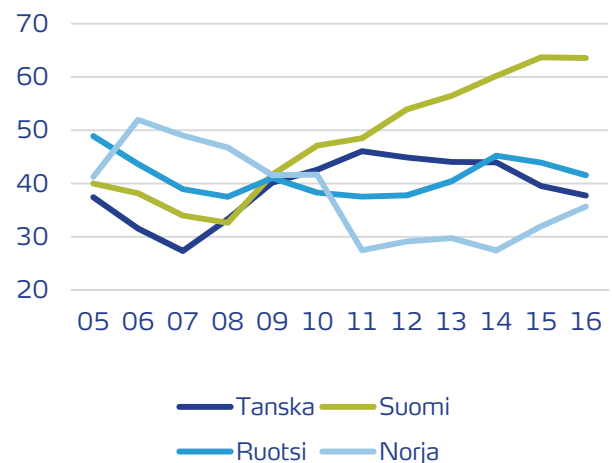
Jos ratkaisua sen sijaan haettaisiin veronkorotuksista, kiihdyttäisi se koko kansantalouden negatiivista kierrettä. Yhteisöveron, osinkoveron tai muun yritystoimintaan kohdistuvan verotuksen kiristäminen vähentäisi kannusteita kasvuun, työllistämiseen ja investointien tekemiseen.

Suomi tarvitsee kasvua ja uudistumista. Siihen tarvitaan omistajia, joiden kannattaa panostaa kasvuun, investointeihin ja työpaikkojen luomiseen. Ilman talouskasvua ja työllisyyden paranemista joudumme väistämättä tekemään kipeitäkin leikkauksia hyvinvointiyhteiskunnan palveluihin.

Työllisyysaste, %

Julkinen velka / BKT, %

Lähde: Eurostat

2.7 Pk-yritykset avainasemassa

Suomen talous ja työllisyys nojaavat yhä vahvemmin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Yli yhdeksän kymmenestä uudesta työpaikasta on viime vuosina syntynyt pk-yrityksiin. Niiden palveluksessa on Tilastokeskuksen mukaan 67 % yritysten henkilöstöstä.

Toisaalta yli 250 henkeä työllistäviä yrityksiä on Suomessa vain vajaa 600, mikä on reilusti alle prosentin osuus yritysten määrästä. Eteneminen pienestä yrityksestä keskisuureksikin on hidasta – keski suurten yritysten osuus on Suomessa huomiota herättävän pieni. Kynnys yritysten kasvuille, työntekijöiden lisäämiselle ja investoinneille on korkea.

” Kynnys
pk-yritysten
kasvulle on
korkea.

Henkilöstön määrä	2015, lkm	%
Ei-työnantajayritykset	198 452	69,9
2–9 henkilöä	66 592	23,5
10–49 henkilöä	15 556	5,5
50–249 henkilöä	2 634	0,9
Vähintään 250 henkilöä	571	0,2
Yhteensä	283 805	100,0
Työnantajat	85 353	30,1

Lähde: Tilastokeskus, Yritysten rakenne- ja tilinpäättötilasto

Työnantajayrittäjien kokemuksen mukaan suomalainen asenneilmasto ei kannusta omistamiseen ja vaurastumiseen, vaikka yrittäjyys yleisellä tasolla onkin kohtuullisen hyväksyttyä. Myös mahdollisesta epäonnistumisesta leimataan kohtuuttomasti. Yritys- ja osinkoverotuksen huomioon ottava omistajan kokonaisverotus tukee aseman säilyttämistä, eikä kannusta kasvuun.

Pk-yrityksissä on merkittävä patoutunut tarve sukupolvenvaihdosten toteuttamiseen. EK:n arvion mukaan joka viidennessä työnantajayrityksessä tarvitaan lähivuosina omistajan- tai sukupolvenvaihdos. Omistajanvaihdokset tuovat merkittävän riskin yritysten toiminnan jatkumiselle. Samalla ne ovat kuitenkin suuri voimavara, sillä ne tuovat yrityksen toimintaan vauhtia ja myönteistä kehitystä uuden omistajan näkemysten ja tavoitteiden myötä.

Myönteistä on, että Suomeen on kehittynyt aktiivinen startup-ympäristö, jota tukee hyvin toimiva bisnesenkeliverkosto. Tästä hyvänä esimerkkinä on kansainvälistä mainetta niittänyt Slush-tapahtuma. Startupit ovatkin raivanneet Suomeen menestyksellisesti positiivista yrittämisen ilmapiiriä.

3. Toimenpidesuositukset suomalaisen omistajuuden edistämiseksi

Kotitaloudet mukaan omistamaan osakkeita

Lisätään pitkäaikaista osakesäästämistä

- 1 Säädetään listayhtiöiden osakkeista saadut osingot ja luovutusvoitot verovapaiksi 1 500 euroon asti (vastuu: valtiovarainministeriö)
- 2 Luodaan uusi malli pitkäaikaiseen osakesäästämiseen (vastuu: valtiovarainministeriö)

Parannetaan talousosaamista

- 3 Lisätään kaikille yhteistä taloustiedon ja yrittäjyyden opetusta kaikilla koulutusasteilla ja tehdään taloustiedosta oma oppiaine tai osaamiskokonaisuus (vastuu: opetus- ja kulttuuriministeriö)
- 4 Vahvistetaan luokan- ja aineenopettajien valmiuksia talousosaamisen ja yrittäjyyden opetukseen (vastuu: opetus- ja kulttuuriministeriö)

Verotus kannustavaksi ja ennakoitavaksi

Laaditaan tiekartta talouskasvua kannustavaan, ennustettavaan ja kilpailukykyiseen verotukseen

- 5 Luodaan yli vaalikausien ulottuva vero-ohjelma verotuksen ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden parantamiseksi (vastuu: valtiovarainministeriö)

Vauhditetaan omistajanvaihdoksia ja edistetään yrittäjyyttä

- 6 Perintö- ja lahjaveroa kevennetään ensivaiheessa vuoden 2011 tasolle, ja pidemmällä aikavälillä veromuodosta luovutaan (vastuu: valtiovarainministeriö)

Kannustava kasvupolku

Kannustetaan yrittämiseen, omistamiseen ja kasvuun

- 7 Jatketaan markkinoiden toimintaa jäykistävän sääntelyn ja hallinnollisen taakan keventämistä (vastuu: kaikki ministeriöt)
- 8 Varmistetaan, että pk-yritysten saatavilla on tehokkaat ja laadukkaat kasvu-, kansainvälistymis- ja rahoituspalvelut (vastuu: työ- ja elinkeinoministeriö)
- 9 Helpotetaan yrittäjäksi ryhtymistä ja yrittäjänä toimimista (vastuu: työ- ja elinkeinoministeriö)

Lisätään työmarkkinoiden joustavuutta

- 10 Lisätään paikallista sopimista ja helpotetaan työllistymistä purkamalla työllistämisen kynnyksiä (vastuu: työ- ja elinkeinoministeriö ja työmarkkinajärjestöt)

Toimivat rahoitusmarkkinat

Lisätään listautumisia

- 11 Palautetaan First North -yhtiöiden osinkoverotus samaksi kuin listaamattomilla yhtiöillä (vastuu: valtiovarainministeriö)

Parannetaan kasvu- ja pk-yritysten riskirahoituksen saatavuutta

- 12 Toteutetaan neutraali verokohtelu yleishyödyllisten yhteisöjen sijoituksille pääomarahastoihin (vastuu: valtiovarainministeriö)
- 13 Parannetaan ulkomaisten sijoittajien mahdollisuuksia sijoittaa suomalaisiin pääomarahastoihin (vastuu: valtiovarainministeriö)

Pidetään eläkejärjestelmä kilpailtuna

- 14 Huolehditaan siitä, että eläkejärjestelmä säilyy hajautettuna ja monipuolisena (vastuu: sosiaali- ja terveysministeriö)

Valtio näyttämään esimerkkiä

- 15 Valtioneuvoston omistajaohjausosastolle aktiivinen rooli omistajuuden edistämisessä (vastuu: valtioneuvosto)
- 16 Listataan valtion listauskelpoiset omistukset Helsingin pörssiin (vastuu: valtioneuvosto)
- 17 Yksityissijoittajille mahdollisuus osallistua valtionyhtiöiden listautumisiin ja osakeanteihin (vastuu: valtion omistajaohjausyksikkö)
- 18 Edistetään omistajaohjauksen hyviä käytäntöjä myös maakuntien ja kuntien omistamissa yhtiöissä (vastuu: valtion omistajaohjausyksikkö, maakunnat ja kunnat)

3.1 Kotitaloudet mukaan omistamaan osakkeita

Lisätään pitkäaikaista säästämistä

- 1 Säädetään listayhtiöiden osakkeista saadut osingot ja luovutusvoitot verovapaiksi 1 500 euroon asti (vastuu: valtiovarainministeriö)
- 2 Luodaan uusi malli pitkäaikaiseen osakesäästämiseen (vastuu: valtiovarainministeriö)

Kotitalouksien rahoitusvarallisuuden määrä kasvoi vuoden 2016 lopussa jo lähes 300 miljardiin euroon. Tästä määrästä oli käteisenä ja talletuksina 92 miljardia euroa. Listattuja ja listaamattomia osakkeita kotitalouksilla oli käytännössä saman verran eli 94 miljardin euron arvosta. Osakkeita omistavia yksityishenkilöitä oli arvosuusjärjestelmässä vuoden 2016 lopussa reilut 790 000. Toisaalta listayhtiöiden osakkeita omistavia kotitalouksia on vain reilu viidennes kotitalouksista ja keskivertosalkun koko on vain reilut 4 000 euroa.

Pienten osinkojen verovapaudella kannustetaan nuoria ja kotitalouksia osakesäästämiseen nykyistä laajemmin. Sillä ei tavoitella osinkoverotuksen alentamista.

Ps-tilien ja vapaaehtoisten eläkevakuutusten suosio on ollut viime aikoina heikkoa. Pitkäaikaisen osakesäästämisen lisääntyminen parantaisi kotitalouksien taloudellista varautumista sekä vahvistaisi eläkejärjestelmän kestävyyttä. Sen vuoksi tulee käynnistää nopealla aikataululla toteutettava selvitystyö ja toteuttaa uusi kansallinen malli, jolla voidaan edistää yksityishenkilöiden pitkäaikaista osake- ja rahastosäästämistä.

Listayhtiöistä saatujen pienten osinkojen 1 500 euron suuruisen veronhuojennuksen aiheuttama verotuottojen menetys olisi arvion mukaan noin 60 miljoonaa euroa. Toisaalta kotitalouksien varallisuuden lisääntyminen ja ostovoiman paraneminen aktivoisivat taloutta ja toisivat sitä kautta lisää verotuloja.

Pienten osinkojen ja luovutusvoittojen verovapaus voitaisiin toteuttaa myös siten, että otettaisiin käyttöön vastaavan suuruinen omaisuustulovähennys.

Parannetaan talousosaamista

- 3 Lisätään kaikille yhteistä taloustiedon ja yrittäjyyden opetusta kaikilla koulutusasteilla ja tehdään taloustiedosta oma oppiaine tai osaamiskokonaisuus (vastuu: opetus- ja kulttuuriministeriö)
- 4 Vahvistetaan luokan- ja aineenopettajien valmiuksia talousosaamisen ja yrittäjyyden opetukseen (vastuu: opetus- ja kulttuuriministeriö)

Talousosaaminen on jokaiselle välttämätön taito, joka vahvistaa kotitalouksien taloudellista osallistumista ja vastuunottoa sekä lisää yritystoiminnan ymmärrystä ja mielenkiintoa yritysten toimintaa kohtaan. Talousosaamisen perusta luodaan kaikilla koulutusasteilla taloustiedon, yrittäjyyden ja matematiikan opetuksella, joka ottaa huomioon myös omistamisen ja omistajuuden.

Yrittäjyyden opetusta tulisi lisätä lukiossa kaikille opiskelijoille yhteisinä opintoina. Vastaavasti ammatillisessa koulutuksessa on tarve lisätä kaikille yhteistä taloustiedon opetusta. Lukioita tulisi myös kannustaa suuntautumaan taloustiedon ja yrittäjyyden painotettuun opetukseen. Opetuksessa tulisi hyödyntää digitalisaation mahdollisuuksia tarjota myös valtakunnallisia opetussisältöjä.

Taloustiedon tulisi olla oma oppiaine tai osaamiskokonaisuus perus-, ammatillisessa ja lukio-opetuksessa.

Taloudsosaamista, yrittäjyyttä ja yritysysteistyötä koskevien kriteerien painoarvoa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoituksessa tulisi lisätä merkittävästi enemmän kuin nyt suunnitellaan. Lisäksi taloustaidon ja yrittäjyyden koulutuskokonaisuuksia tulisi sisällyttää kandidaattitason koulutusohjelmiin nykyistä monipuolisemmin. Tämä vahvistaisi taloudsosaamista laajemminkin kuin vain kaupallisen koulutussuunnan valinneille.

Taloudsosaamisen ja yrittäjyyden opetuksen osuutta olisi lisättävä luokan- ja aineenopettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa kaikilla koulutustasoilla perusopetuksesta alkaen. Matematiikan riittävän osaamisen tulisi olla edellytys opettajakoulutukseen pääsemiseksi.

Yrittäjyyskasvatuksessa pitäisi tuoda nykyistä paremmin ja tasapuolisemmin esille yrittäjyyden eri muotoja ja väyliä yrittäjyyden aloittamiseksi. Ammatillisissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa pitäisikin selvittää mahdollisuudet esimerkiksi toimintamallille, jossa potentiaaliset jatkaopiskelijat työskentelisivät alueen omistajanvaihdostilanteessa olevissa pienyrityksissä.

3.2 Verotus kannustavaksi ja ennakoitavaksi

Laaditaan tiekartta talouskasvua kannustavaan, ennustettavaan ja kilpailukykyiseen verotukseen

- 5** Luodaan yli vaalikausien ulottuva vero-ohjelma verotuksen ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden parantamiseksi (vastuu: valtiovarainministeriö)

Yritysverotus:

Suomen nykyinen yhteisöverokannan taso on kansainvälisessä vertailussa kohtuullisen kilpailukykyinen. Edellisellä hallituskaudella toteutettu yhteisöverokannan alentaminen on vaikuttanut myönteisesti investointeihin ja voittojen tulouttamiseen Suomeen. Uudistus on myös lisännyt verotuloja.

Verrokkimaiden verokannat ovat kuitenkin hiljalleen systemaattisesti laskeneet. On odotettavissa, että laskusuunta edelleen jatkuu. Myös kansainvälisen verotuksen uudistushankkeet tulevat vääjäämättä lisäämään yritystemme verorasitusta. Kansainvälistä kehitystä on siksi jatkossakin seurattava herkeämättä.

Jotta yritysverotuksemme kilpailukykyisyys voidaan jatkossakin säilyttää, tulee olla valmius yhteisöverokannan lisälennuksiin, tarvittaessa ripeästi. Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän esitys³ siitä, että yhteisöverokantaa voitaisiin alentaa pidemmän ajan kuluessa ennakoon ilmoitettavalla tavalla, on kannatettava ja kansainvälisestikin käytetty.

Yritykset arvioivat investointien kannattavuutta tyypillisesti pitkällä aikavälillä, esimerkiksi 10–15 vuoden tähtäimellä. Myönteistä on se, että Suomessakin löytyi elokuun 2017 budjettineuvotteluissa poliittista tahtoa ja sitoutumista verotuksen tiekartan kehittämiseksi yli vaalikausien. Näin turvaisimme yrityksille ennustettavan ja kilpailukykyisen toimintaympäristön.

³) Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän raportti, VM:n julkaisu

Työn verotus:

Työn verotusta on Suomessa viime vuosina kevennetty matalimmilla tulotasoilla. Samaan aikaan korkeammilla tulotasoilla verotusta on kuitenkin kiristetty nostamalla marginaaliveroasteita. Tämä on tiukentanut ansiotulo-verotuksemme progressiota entisestään. Jo noin 50 000 euroa vuodessa ansaitsevilla rajaveroprosentti on yli 50.

Korkeasti koulutettu työvoima on pienen avoimen vientimaamme avaintekijä, joka vaikuttaa keskeisesti niin tuottavuuden, työllisyyden kuin talouskasvun kehitykseen. Suomen on aiempaa vaikeampaa pitää kiinni osaajistaan, kun kilpailu kansainvälisillä työmarkkinoilla kiristyy. Ansiotuloverotuksemme tuleekin kannustaa kouluttautumiseen ja työntekoon. Työn verotuksen alentaminen helpottaisi myös kannustinloukkuongelmien ratkaisua. Siksi työn verotusta olisi alennettava kaikilla tulotasoilla. Ylin marginaalivero olisi alennettava 50 prosenttiin.

Pääomaverotus:

Suomi tarvitsee lisää innovatiivisia ja kasvuhakuisia yrityksiä. Siksi yritys- ja pääomaverotuksen kokonaisuuden tulisi edistää yrittäjyyttä ja suomalaista omistajuutta. Yritysten vahvat taseet ovat kantaneet myös viimeaikaisten taloudellisten vaikeuksien keskellä.

Osinkoverojärjestelmää tulisi uudistaa pikaisesti siten, että myös listaamattomien yhtiöiden jakamat osingot verotettaisiin aina pääomatulona. Osinkojen verottaminen ansiotulona rankaisee yrittäjyyttä erityisesti nopeasti kasvavilla, korkean osaamisen aloilla, joilla yrityksen nettovarallisuus ja sen perusteella pääomatuloksi luettava osinko-osuus jää alhaiseksi. Tyypillisesti kyse voi olla esimerkiksi työvoimavaltaisesta palvelu- tai ICT-alan yrityksestä.

Suomessa pääomaverotuksen ja erityisesti luovutusvoittoverotuksen taso on kansainvälisessä vertailussa korkea. Tämä vaikuttaa negatiivisesti riskinottohalukkuuteen ja yritysjärjestelyiden toteuttamiseen. Ensi vaiheessa pääomaverotuksen progressiosta tulisi luopua ja alentaa pääomaverokanta takaisin 28 prosenttiin.

Vauhditetaan omistajanvaihdoksia ja edistetään yrittäjyyttä

- 6** Perintö- ja lahjaveroa kevennetään ensivaiheessa vuoden 2011 tasolle, ja pidemmällä aikavälillä veromuodosta luovutaan (vastuu: valtiovarainministeriö)

Perintö- ja lahjaverotusta on kiristetty useaan otteeseen vuosina 2012–2016. Tehdyt kiristykset ovat painottuneet veroasteikkojen yläpäähän, ja enimmillään verorasitus kasvoi jopa 54 prosenttia.

EK:n arvion mukaan Suomessa on noin 16 000 yritystä tilanteessa, jossa niiden liiketoiminnan jatkuminen on uhattuna. Näin siksi, että toiminnan jatkuminen edellyttäisi onnistunutta omistajan- tai sukupolvenvaihdosta. Keskivertoyrityksen työllistäessä 4 henkilöä kyse on 64 000 työpaikasta.

Omistajan- ja sukupolvenvaihdosten rahoittaminen perustuu yrityksen tuleviin tuottoihin. Uusi omistaja maksaa perintöveron ja mahdolliset omistajanvaihdoksen rahoittamiseen otetut luotot käytännössä tulevilla osingoilla.

Omistajanvaihdoksen rahoittamisen lisäksi myös uuden omistajan tulee saada korvaus omistajana ja yrittäjänä toimimisestaan. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että esimerkiksi yrityksen tulo-rahoitukseen perustuvia investointeja joudutaan lykkäämään omistajanvaihdoksen rahoituksen ajan. Näin syödyään samalla pohjaa yrityksen tulevalta kasvulta ja kilpailukyvyltä. Omistajanvaihdostilanteet olisi pystyttävä hoitamaan ilman, että niihin liittyvä verotus vaarantaa terveen yritystoiminnan jatkumisen. Perintö- ja lahjaveroa tulisi näistä syistä

keventää merkittävästi peruuttamalla vuodesta 2012 lähtien toteutetut veronkiristykset. Pidemmällä aikavälillä vero tulisi poistaa kokonaan.

Perintö- ja lahjaverotuksen kehittäminen esitetyllä tavalla ei pelkästään turvaa toimintakelpoisten ja työllistävien yritysten jatkuvuutta, vaan se luo edellytyksiä myös uuden yritystoiminnan syntymiselle. Näin siksi, että toisen ja kolmannen polven perheyrittäjissä on merkittävä määrä portfolioryittäjiä ja moninkertainen rinnakkainen yrittäjyys on heille tyypillinen kasvuyrittäjyyden muoto.

Perintö- ja lahjaveron keventämisestä johtuva verotuottojen menetys olisi arviolta 200–250 miljoonaa euroa. Toisaalta omistajanvaihdosten myönteiset vaikutukset kasvuun ja työllisyyteen lisääisivät verotuloja. Perintö- ja lahjaveron keventäminen myös lisäisi suomalaisten pääomien karttumista ja siten parantaisi kansantalouden ja rahoitusmarkkinoiden toimivuutta ja tehokkuutta. Pidemmällä aikavälillä tehtävästä perintöveron poistamisesta johtuva verotuottojen menetys olisi lisäksi arviolta 350–400 miljoonaa euroa.

3.3 Kannustava kasvupolku

Kannustetaan yrittämiseen, omistamiseen ja kasvuun

- 7** Jatketaan markkinoiden toimintaa jäykistävän sääntelyn ja hallinnollisen taakan keventämistä (vastuu: kaikki ministeriöt)
- 8** Varmistetaan, että pk-yritysten saatavilla on tehokkaat ja laadukkaat kasvu-, kansainvälistymis- ja rahoituspalvelut (vastuu: työ- ja elinkeinoministeriö)
- 9** Helpotetaan yrittäjäksi ryhtymistä ja yrittäjänä toimimista (vastuu: työ- ja elinkeinoministeriö)

Lisätään työmarkkinoiden joustavuutta

- 10** Lisätään paikallista sopimista ja helpotetaan työllistymistä purkamalla työllistämisen kynnyksiä (vastuu: työ- ja elinkeinoministeriö ja työmarkkinajärjestöt)

Kasvavan ja kansainvälistyvän yrityksen kokemat kasvun esteet ovat erilaiset kuin vakiintuneemmalla yrityksellä tai yrittäjäksi ryhtyvällä. Ne myös vaihtelevat esimerkiksi yrityksen toimialan ja koon mukaan. Sen vuoksi yhtä kaikille yrityksille sopivaa ihmelääkettä ei ole, vaan yritystoiminnan aloittamisen ja kasvun kynnyksiä tulee tarkastella laajasti.

EK:n tekemässä yrityskyselyssä⁴ nousivat konkreettisenä esimerkkinä esille työllistämistä vaikeuttavat kynnykset. Työntekijän palkan päälle kasautuvat erilaiset sivukulut ja korvaukset kumuloituvat merkittäväksi työllistämiskynnykseksi. Henkilöstömäärän kasvattamista vaikeuttaa myös työlainsäädännön monimutkaisuus. Mitä pienempi yritys, sitä haastavampaa sen on hallita esimerkiksi työehtosopimuksiin liittyvää byrokratiaa.

Paikallinen sopiminen on konkreettinen keino madaltaa kasvun kynnyksiä. Työllistäminen helpottuu, kun yrityskohtaiset ja paikalliset olosuhteet kytetään ottamaan paremmin huomioon sekä työnantajan että työntekijän näkökulmasta. On myös huolehdittava työn ensisijaisuudesta ja kannustinloukkujen purkamisesta sekä luotava toimintamalleja työntöön ja yrittäjyyden yhdistämiseen. Kaikille suomalaisille voitaisiin myös jo syntymän yhteydessä antaa y-tunnus.

Työnantajayrittäjät nostavat yrityskyselyissä esiin työlainsäädännön ohella myös verotuksen aiheuttaman hallinnollisen taakan. Kaksi kolmesta yrittäjästä pitää työlainsäädännön ja verolakien työnantajalle aiheuttamaa byrokratiaa suurena.⁵

⁴) EK 2017, Kasvun kynnyksiä selvittänyt yrityskysely EK:n Yrittäjäpaneelille.

⁵) EK 2016, Yrittäjätuntemuksella osumatarkkuutta päätöksentekoon –raportti.

Norminpurku on yksi nykyisen hallitusohjelman kärkihankkeista. Siinä onkin edetty ja saavutettu tuloksia. Business Finland -hankkeen tavoitteena ovat entistä paremmin toimivat, laadukkaat ja kustannustehokkaat kasvu- ja kansainvälistymispalvelut. Edelleen tarvitaan kuitenkin lisää konkreettisia ja määrätietoisia toimia kasvua haittaavien säädösten purkamiseksi ja raportointitaakan keventämiseksi.

On syytä kartoittaa ongelmat, joita liittyy pienyritysten käynnistämiseen ja toimintaan sekä uusiin yrittäjyyden muotoihin. Tämän jälkeen tulee käynnistää systemaattiset toimet ongelmien poistamiseksi. Kasvuun ja yritystoiminnan aloittamiseen liittyvien kynnysten alentamisen tulisi muutenkin olla systemaattinen toimintatapa ja sen tuloksellisuutta tulisi mitata kaikilla hallinnonaloilla. Sama asia tulisi raportoida viranomaiselle vain kerran.

EU-säännösten täytäntöönpanossa olisi vältettävä kansallisia lisävaatimuksia. Esimerkiksi pankkisääntelyn osalta ne voivat johtaa rahoituksen saatavuuden heikkenemiseen ja siitä seuraaviin kasvun esteisiin. Julkisten rahoittajien, kuten Finnveran ja Tekesin riittävistä resursseista on pidettävä huolta. Perusteltua olisi myös selvittää, aiheuttaako yritys- tai maksukyvyyttömyyslainsäädäntö esteitä kasvulle tai kilpailukyvyille.

3.4 Toimivat rahoitusmarkkinat

Lisätään listautumisia

- 11 Palautetaan First North -yhtiöiden osinkoverotus samaksi kuin listaamattomilla yhtiöillä (vastuu: valtiovarain-ministeriö)

Pörssin päälistalla olevalta yhtiöltä edellytetään vakiintunutta toimintahistoriaa ja taloudellista asemaa. Sen sijaan First North ja muut monenkeskiset markkinapaikat on tarkoitettu tyypillisesti nuoremmille kasvuhakuisille yrityksille, jotka eivät täytä varsinaisen pörssilistauksen edellytyksiä.

Monenkeskisten markkinapaikkojen perustaminen tuli EU-uudistusten myötä mahdolliseksi vuonna 2007. Suomessa, toisin kuin esimerkiksi Iso-Britanniassa, päädyttiin tuolloin toteuttamaan osinkoverotuksen kiristys, jolla monenkeskisen kaupankäynnin kohteena olevan yrityksen osinkoverotus rinnastettiin listattuun yhtiöön. Tämän johdosta osinkoverotus kiristyy First North -listautumisen seurauksena, mikä aiheuttaa kynnyksen listautumiselle.

Listautumiskynnyksen suuruus vaihtelee, ja se riippuu yrityksen pääoma-, omistaja- ja rahoitusrakenteesta. Kasvuhakuisen yrityksen tulisi kuitenkin voida kaikissa tapauksissa hakea oman pääoman ehtoista rahoitusta ilman osakkeenomistajille aiheutuvia negatiivisia seuraamuksia. Sen vuoksi monenkeskisellä markkinapaikalla noteerattujen yhtiöiden osinkoverotus tulisi muuttaa listaamatonta yhtiötä vastaavaksi.

Muutoksen fiskaalinen merkitys on vähäinen, koska markkinapaikalle hakeutuu lähinnä vain pieniä yhtiöitä, joista osa jättäisi listautumatta, ellei verokohtelu muutu. Siirtyminen päälistalta First North -listalle osinkoverotuksen keventämiseksi taas on hyvin epätodennäköistä. Arvopaperimarkkinalain edellytykset pörssilistalta poistamiselle ovat tiukat ja yhtiöt käytännössä hakeutuvat listalle, jolla sen verokkiyritykset ovat. On myös mahdollista säätää, ettei päälistalta First North -listalle siirtyvän yrityksen osinkoverotus muutu.

Pidemmällä aikavälillä tulisi ottaa tavoitteeksi mahdollistaa myös muunlaisten kevyemmin säänneltyjen markkinapaikkojen syntyminen ja edistää niiden toimintaa. Tämä edellyttäisi vaihdantaa rajoittavan varainsiirtoveron poistamista.

Parannetaan kasvu- ja pk-yritysten riskirahoituksen saatavuutta

- 12** Toteutetaan neutraali verokohtelu yleishyödyllisten yhteisöjen sijoituksille pääomarahastoihin (vastuu: valtiovarainministeriö)
- 13** Parannetaan ulkomaisten sijoittajien mahdollisuuksia sijoittaa suomalaisiin pääomarahastoihin (vastuu: valtiovarainministeriö)

Yleishyödyllisten yhteisöjen eli esimerkiksi säätiöiden tulot suorista arvopaperisijoituksista ja sijoitusrahastoista ovat verovapaita. Kuitenkin niiden pääomarahastoista saadut tulot katsotaan elinkeinotuloksi ja siten veronalaisiksi. Tämä sijoitusmuotojen epäneutraalius ohjaa yleishyödyllisen yhteisön sijoitustoimintaa siten, että sijoituksia pääomarahastoihin ei käytännössä tehdä.

Jos eri sijoitusmuotojen verokohtelu muutettaisiin yleishyödyllisille yhteisöille neutraaliksi, toisi muutos alku- ja kasvuvaiheen pääomarahastoihin arviolta 200 miljoonaa euroa sijoitettavaksi kasvu- ja pk-yrityksiin.

Suomalaisten pääomarahastojen ulkomaista varainhankintaa vaikeuttaa se, että ulkomaisen sijoittajan osuus suomalaisessa pääomarahastossa saattaa johtaa verotuksessa kiinteän toimipaikan syntymiseen ja pääomarahastorakenne huomioon ottaen kahdenkertaiseen verotukseen. On mahdollista, että joissakin tapauksissa rahasto on jäänyt tämän epävarmuuden vuoksi perustamatta tai se on perustettu Suomen ulkopuolelle. Verolainsäädännössä tulisi selkeyttää, että yhtiömiesosuus suomalaisessa pääomarahastossa ei muodosta kiinteää toimipaikkaa.

Kumpikaan edellä mainituista muutoksista ei aiheuttaisi verotuottomenetyksiä, koska kyseisiä sijoituksia ei nykyisin tehdä. Päinvastoin lisääntyvät resurssit aktivoisivat taloutta.

Pidemmällä aikavälillä Suomen toimintaympäristöä tulisi kehittää suuntaan, jossa Suomesta tulisi houkutteleva kotipaikka kansainvälisille pääomasijoitusrahastoille. Rahastojen sijainnista hyötyisivät suomalaiset yritykset, koska riskipääoman saatavuus täällä paranisi. Suomeen syntyisi myös rahastojen hallinnointiin liittyen runsaasti korkean lisäarvon työpaikkoja. Ekosysteemin olennaisia osia ovat läpinäkyvä, ennakoitava ja kilpailukykyinen verotus sekä joustavasti toimiva osaava valvova viranomainen eli Finanssivalvonta.

Pidetään eläkejärjestelmä kilpailtuna

- 14** Huolehditaan siitä, että eläkejärjestelmä säilyy hajautettuna ja monipuolisena (vastuu: sosiaali- ja terveysministeriö)

Eläkevaroja hallinnoivat eläkeyhtiöt ja -säätiöt ovat sijoitus-volyymiensa puolesta merkittäviä toimijoita rahoitusmarkkinoilla. Eläkejärjestelmää kehitettäessä on tärkeää huolehtia siitä, että se säilyy hajautettuna ja monipuolisena. Lisäksi tulisi varmistaa, että eläkejärjestelmän toimijoilla on mahdollisimman hyvät edellytykset harjoittaa monipuolista sijoitustoimintaa.

Valtio näyttämään esimerkkiä

- 15 Valtioneuvoston omistajaohjausosastolle aktiivinen rooli suomalaisen omistajuuden edistämisessä (vastuu: valtioneuvosto)
- 16 Listataan valtion listauskelpoiset omistukset Helsingin pörssiin (vastuu: valtioneuvosto)
- 17 Yksityissijoittajille mahdollisuus osallistua valtionyhtiöiden listautumisiin ja osake-anteihin (vastuu: valtion omistaja-ohjausyksikkö)
- 18 Edistetään omistajaohjauksen hyviä käytäntöjä myös maakuntien ja kuntien omistamissa yhtiöissä (vastuu: valtion omistajaohjausyksikkö, maakunnat ja kunnat)

Suomi on pääomaköyhä maa ja pieni markkina-alue. Omistajuuden rakenteellisia edellytyksiä on tarpeen kehittää systemaattisesti, jotta suomalainen vauraus lisääntyy laaja-alaisesti.

Valtion rooli omistajana on Suomen kansantaloudessa huomattavan suuri. Valtio-omistajalla on asemansa puolesta korostunut vastuu ja vaikutusmahdollisuus, kun halutaan edistää suomalaista omistajuutta ja siten lisätä kasvua, investointeja ja työllisyyttä.

Valtioneuvoston omistajaohjausosastolle määrättyjä tehtäviä tulisikin täydentää siten, että sille annetaan aktiivinen rooli suomalaisen omistajuuden edistämisessä.

” Valtion rooli omistajana on Suomen kansantaloudessa huomattavan suuri.

Valtion listauskelpoiset omistukset:

Merkittävässä osassa omistuksia valtiolla ei ole erityistä strategista intressiä, vaan lähinnä sijoittajaintressi. Valtion omistajuus näissä yhtiöissä ei ole itsetarkoitus sen paremmin kuin niiden listaaminenkaan. Listaamiset kuitenkin parantaisivat valtion rahoituksellista asemaa ja mahdollistaisivat kertyvien varojen ohjautumisen esimerkiksi uuden kasvun luomiseen sekä fokusoitumisen valtion keskeisiin tehtäviin. Valtion tulisi listata Helsingin pörssissä listauskelpoiset omistuksensa, markkinatilanne huomioon ottaen.

Listautumisten seurauksena omistajapohja laajenisi, mikä parantaisi rahoitusmarkkinoiden toimintaa yleisemminkin. Suorien yhtiöomistusten ohella tulisi arvioida myös kiinteistöomistuksia ja laajemminkin mahdollisuuksia arvopaperistaa valtion omistuksia.

Yleisöanti valtionyhtiöiden listautumisiin ja osakeanteihin sekä valtion varainhankintaan:

Kaikkiin valtionyhtiöiden listautumisiin tulisi sisällyttää yleisöanti yksityissijoittajille. Sama koskee valtionyhtiöiden osakeanteja, markkinatilanne huomioon ottaen. Tämä edistäisi osaltaan omistajapohjan laajenemista ja loisi yleisölle tasapuolisen osallistumismahdollisuuden.

Maakunnat ja kunnat omistajina:

Sote- ja maakuntauudistusten valmistelun keskeisenä lähtökohtana on ollut maakuntien markkinaehtoisesti tarjottavien palveluiden yhtiöittäminen. Esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalvelualan kilpailtujen markkinoiden on arvioitu noin kolminkertaistuvan uuden järjestämistavan myötä, riippuen toteutettavasta valinnanvapausmallista (HE15/2017). Vuonna 2013 sosiaali- ja terveyspalvelualan yritysten yhteenlaskettu liikevaihto oli Tilastokeskuksen mukaan 5,3 miljardia euroa.

Maakuntien merkitys palveluita tuottavien yhtiöiden omistajina tulee uudistusten jälkeen olemaan huomattavan suuri. Samalla korostuu entisestään vaatimus kilpailuneutraliteetista sekä tarve luoda ja lisätä kilpailua markkinoilla. Aikaisemman kokemuksen perusteella kuntien palveluiden järjestämisessä ja tuotannossa näihin seikkoihin ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota.

Jatkossa maakuntien ja kuntien omistamisen ja omistajaohjauksen hyviin käytäntöihin on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota jo uudistusten onnistumisen varmistamiseksi. Luontevaa on, että tämä näkökulma sisällytetään valtion omistajaohjausyksikölle esitettyyn tehtävään edistää laaja-alaisesti suomalaista omistajuutta.

Julkaisija:

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
PL 30 (Eteläranta 10)
00131 Helsinki
Puh. 09 420 20

ek@ek.fi
www.ek.fi
Twitter: @Elinkeinoelama

Lisätiedot:

Tommi Toivola
Johtava asiantuntija
Puh. 050 572 2231
tommi.toivola@ek.fi

Kari Jussi Ahon kuva: Olli Huhtala Photography

Julkaisu internetissä: www.ek.fi/omistajuus

Syyskuu 2017